

בשולי החוברת

כמי שאמור לעקוב אחר התפתחויות, התבטאויות ותגובות בעולם גידול הבקר לחלב וכל הקשור בו (כהגדרת התפקיד של עורך ירחונו, בין היתר), לא יכולתי שלא לשים לב לסימני הבהלה הניכרים בקרב יצרני החלב והבשר, מחד – ושל צרכני תוצרתם ותוצאות פעילותם והתדמית הנדבקת לתוצרת הבקר מאידך.

בהלה מס' 1: **ספגת המוח בבקר (BSE)** התוקפת את דעת הקהל באירופה, לאחר שגרמה כבר לפגיעה קטלנית בבני-אדם שניזונו מבשר פגום, דבר שבסופו של ענין (שעדיין אין לו סוף) גרם, גורם ועוד יגרום להשמדת עדרים שלמים. לפי כל המסתבר ממה שכבר פורסם ומבלי להיגרר אחרי שמועות ורכילות בין-לאומיות, אין כבר ספק שביסוד התקלה החמורה הזאת היתה תאווה בצע מצד מעבדי הפסולת מן המשחטות וזאת תוך עצימת עיניים והסכמה שבשתיקה מצד ממשלת בריטניה בשנות התשעים. אמנם, אפשר להניח שהם לא תכננו והתכוונו ליצור בעיה כה מקיפה, אך בודאי היה פה כשל של מערכות השלטון והחוק ושל אלה המופקדים על אכיפת החוק.

הזדות לערנותם של האחראים לבריאות בע"ח ושל קהל צרכני התוצרת מן החי בישראל, אנו מרגישים יותר בטוחים ומוגנים מתוצאות המחלה, המוזרה בהשוואה לכל מה שידענו. יש לקוות שערנות השו"ט שלנו תמשיך להגן על הענף והצרכנים.

בהלה מס' 2: **עיוותים בשדרת ולדות (CVM)**. אמנם זה לא פוגם בבני-אדם אך הנוק הכלכלי לאוכלוסיית הבקר לחלב עלול להיות ניכר. אין כאן שאלה של "מי אשם" אלא לכל היותר: מתי ואיך בדיוק נוצר הגן הפגום. כידוע, מטרת הטיפול היא למצוא את הטוב ביותר בין הפרים, כי בשל הפצת זרמתם ברחבי העולם הם הכלי העיקרי כדי לקדם את אושיות הייצור ולקבען במגמת עליה מתמדת. רק טבעי היה שכולם ישתמשו בפר בולט בהורשת תכונות ייצור מפליגות לבניו/בנותיו ואלה לצאצאיהם בדורות הבאים. אכן, ההתקדמות בדרך זאת היתה מדהימה ובהקף בין-לאומי – עד שהתגלה אותו פגם גנטי שכבר התיחסנו אליו ב"משק הבקר והחלב", ונמשיך לדווח על כל חידוש או התקדמות.

ברור שעוצמת הפגיעה של פגם גנטי מקורה במידת הטיפול בזיווגי-שארות. יתכן שנצטרך להפנים את הסכנות האורבות לצד ההצלחות של הזיווגים בשארות, ולשנות כיוון כדי להפוך את רוע גזירת השארות, ואולי אף לזכות ביתרונות של הכלאות דחיקה כמו און-כלאיים (Heterosis) בתוך אותו גזע. הדבר אפשרי, כאשר יש בידינו חומר גנטי מקווים שטופחו ברמת שארות יותר גבוהה, ונוכל להכליא ביניהם. בשלב זה אינני מתכוון להעלות לדיון את אפשרות ההכלאה עם טובי הפרים מגזע הולשטיין אדום/לבן, אבל גם זאת אופציה. בכל מקרה, החלב מעטיני הפרות משני הגזעים (בעצם, תת-גזעים) השונים רק בצבע – החלב נשאר באותו צבע וטעם – לבן, טעים ומזין.

בהלה מס' 3: **הרפורמה בענף החלב**, גם זאת בהלה עולמית. איך שלא נסתכל על זה, אפשר לאבחן בה שתי מגמות עיקריות – שמירה על איכות הסביבה עם מבט לחברה הלא-חקלאית ועדיפויותיה בבחירת מקום מגוריה – ודרישת מדינות שונות וגושים כלכליים ופוליטיים באשר הם, לשחרר את השוק העולמי מכבלי התמיכות בחקלאות בכלל, ובענף החלב בפרט. למעשה, קשה להתעלם מחוסר השיוויון ההתחלתי במאבק עולמי זה, בו כל משתתף מנסה לזכות בנקודות נוספות, קרי נתח שוק נוסף. אף אם לעתים מנסים להסתיר או להסוות תמיכות ממשלתיות בענף החלב או החקלאות בכלל, הכוונה והמגמה ברורה. ככל שהמדינה (או גוש

כלכלי מגובש) עשירה יותר, היא יכולה להרשות לעצמה להגן על חקלאיה, יצרניה באמצעים שאינם כלולים באותם הסכמים גלובליים (WTO, GATT).

ידועות כבר כמה דרכים ואופנים לתמיכה בענפי החקלאות בנוסחן המתוחכם, כגון רכישת כמויות של ייצור חקלאי (חיטה, תירס, סויה – אך גם אבקת חלב, חמאה, גבינה) על ידי הממשלות בכמות מובטחת ועל ידי כך הצבת גבול למחירי מינימום לתוצרת מאתו מענף בשוק המקומי. יש גם תמיכה בצורת מתן מענק שנתי קבוע לפי גודל השטח החקלאי; ויש ביטוח "אסונות טבע" נדיב האמור לפצות על יבולים נמוכים בשנה מסויימת לפי קריטריונים ככל שהדמיון משיג (כמו תשלום הפרמיה, חלק או כולה ע"י הממשלה). לישראל קשה לעמוד בוויכוח עם "הגדולים" על אפשרויות כאלה ודומות לעקיפת האיסור על סובסידיות כמו בעבר, כי הכל תלוי ביכולת המשק הלאומי לממן תקציב אוהד חקלאות (שווה גם לאוהדי איכות הסביבה, כאמור) במידה הדרושה. מצבנו שונה מזה של ארה"ב, למשל. שם הקונגרס שמח לאשר תמיכות נדיבות לחקלאות, ככל שהכלכלה הלאומית פורחת, אך עם התחלת קמילתה גם התמיכות מתיבשות, קצת.

לא היתה לי כוונה להעצים בהלות בקרב חברינו היצרנים – רק להגדיר ככל שניתן היה במסגרת זאת, בפני מה אנו עומדים.

מרדכי מלען

תמונת השער: הרפת של משפחת אומקטו במושב בורגתה הולכת על הרפורמה – ובגדול. התוכנית, להגיע בקרוב לייצור מיליון וחצי ליטר ייצור שנתי. כבר בנו ומפעילים מכון חליבה 10x10 נקי ונוצץ. תוך פעולות להגדלת עדר הפרות עוסקים במרץ בהקמת הסככה הגדולה ששולי גגה עוד יגיעו עד ומעבר לקיים עד כה. בקצה הרפת נבנה בור לאיסוף הזבל, אשר יובל באופן קבוע למתקני ההפרדה/הטיהור של הרשות האזורית עמה סוכם על התיאום הטכני החיוני.

כל הפעולות האלה מתבצעות בעוד עדר הפרות חי ואוכל באבוס הקיים במרכז הבניה החדשה. בהצלחה!

